

LUONNONVARA-ALAN KLUSTERIN KOKOUS

Muistio

Aika:	18.3.2020 klo 12.30-15.10
Paikka:	skype-yhteydellä

- Osallistujat:** Anne-Mari Söderström, pj.
Olli Lipponen, Metsähallitus Metsätalous Oy
Anna-Riikka Lavia, Arctic Ice Cream Factory
Johanna Asiala, Outokaira tuottamhan ry/Lapin Keinoja
Veikko Maijala, Lapin AMK , tuli paikalle 12.55
Jarmo Saariniemi, Ammattiopisto Lappia
Jaana Kupiainen, TE-toimisto
Anne Ristioja, Lapin ELY-keskus
Paula Alho, ELY-keskus
Tuula Uusipaavalniemi, ELY-keskus (ennakointivastaavien verkosto)
Krista Stauffer, Sodankylän kunta
Mika Honkanen, TEM Toimialapalvelu
- Poissa:** Kaija Kinnunen, MTK
Tuomo Marttila, Metsätalouslyrittäjä
Jari Kurtti, Arctic Superfoods
Johannes Vallivaara, ProAgria Lappi
Marko Merkkiniemi, ProAgria Lappi
Rainer Peltola, Luonnonvarakeskus
Rauno Kuha, Luonnonvarakeskus
Kyösti Paloniemi, Lapin koulutuskeskus REDU
Jussi Soppela, Lapin AMK
Janne Näkkäläjärvi, Saamelaisalueen koulutuskeskus

1. Kokouksen avaus, asialista ja sihteerin valinta

Puheenjohtaja avasi kokouksen, asialista hyväksyttiin ja sihteeriksi valittiin Anne Ristioja.

2. Läsnäolijat ja klusterin kokoonpano

Todettiin läsnäolijat (ks. osallistujalista yllä). Klusterin kokoonpanoa on laajennettu edellisen kokouksen jälkeen ja kokoonpano löytyy [luonnonvara-alan klusterin Lapin luotsi -sivulta](#).

3. Klusterin varapuheenjohtajan valinta

Klusterin varapuheenjohtajaksi valittiin Anna-Riikka Lavia.

4. Edellisen kokouksen muistio

Edellisen kokouksen 18.9.2019 muistio löytyy [luonnonvara-alan klusterin Lapin luotsi -sivulta](#).

5. Klusteritoimijoiden keskeiset ajankohtaiset kuulumiset ja näkymät

Klusterin jäseniä oli ohjeistettu kokoukseen liittyen seuraavasti: Klusterin jäsenet kirjaavat ajankohtaisia kuulumisia ja näkymiä ennen kokousta Teamsin kokouskansioon - osallistujille on toimitettu kutsuviesti Luonnonvaraklusterin Teams -tiimiin. Kokouksen kansioon voi myös tallentaa aineistoja, joita halutaan jakaa kokoukseen osallistujille. Osallistujat tutustuvat etukäteen kirjauksiin ja kokouksessa kukin klusteritoimija nostaa keskusteluun keskeisimmät asiat.

Osa osallistujista oli ehtinyt kirjata kuulumisia Teamsin kansioon, osa lupasi kirjata kertomiaan kuulumisia myöhemmin. Kokouksessa kerrottiin ajankohtaisia kuulumisia eri tahoilta.

Anne-Mari Söderströmin mukaan maataloudessa on paljon epävarmuustekijöitä juuri nyt: tuleva EU:n tukiratkaisu, ilmastonmuutoskeskustelu, koronapaniikin vaikutukset tulevaan satokauteen (tarvikkeiden saatavuus, hinnat, työvoima ym.). Maataloustuotantoa on kehitettävä hiilineutraalimpaan suuntaan, viljelijät tarvitsevat koulutusta uusien viljelymenetelmien ja – kasvien hallitsemiseen ja hyödyntämiseen. Nauta on pohjoisissa oloissa järkevin viljellyn rehun hyväksikäyttäjä.

Anne Ristioja Lapin ELY-keskuksen Maaseutu ja energia -yksiköstä kertoi uuden EU-maaseuturahoituskauden suunnittelusta. Lappia koskeva suunnitelma eli ns. Lapin CAP27-suunnitelma valmistellaan sidosryhmäyhteistyössä marraskuun 2020 loppuun mennessä. Lappiin on tehty jo laaja Lapin maaseutuohjelma, johon on kirjattu tavoitteet Lapin maaseudun kehittämiseksi vuoteen 2027 saakka. Lapin maaseutuohjelma on kaikkien rahoittajien yhteinen ohjelma, mutta MMM edellyttää vielä yksityiskohtaista alueellista maaseuturahoitusohjelmaa vuosille 2021-2027.

Olli Lipponen Metsähallituksesta kertoi, että talvi on ollut hankala metsätaloudelle: toisissa paikoissa on liikaa lunta ja toisissa liian vähän. Myös metsätalouden työmarkkinakevät on ollut haastava ja osaltaan vaikuttaneet metsätalouden tulokseen. Sahat ovat niin ikään olleet vaikeuksissa. Nyt odotetaan kelirikkoa ja katsotaan, mitä kevät tuo tullessaan. Viennillä on koronan takia jonkun verran vaikeuksia, koska mm. kontteja puuttuu. Tehtaat kuitenkin pyörivät, samoin puunkorjuu. Uutena ongelmana on noussut esille mahdollisen ulkomaalaisen työvoiman saanti metsänviljelytöihin koronan takia. Vielä ei tiedetä, miten tässä käy ja voidaanko tämä työvoima korvata kotimaisella työvoimalla. Metsähallitus palkkaa paljon kesätyöntekijöitä, mutta ehto on, että työntekijä on täyttänyt 16 vuotta. Auki on jopa 150 kesätyöpaikkaa!

Anna-Riikka Lavia/Arctic Ice Cream Factory: keskeinen haaste elintarvikepuolelle syntyy siitä, jos tuotteille olisi kysyntää, mutta brändin kannalta keskeisiä paikallisia raaka-aineita ei saada riittävästi. Esimerkkinä oli mm. lappilainen lakka ja mustikka jäätelön raaka-aineena. Arctic Ice Cream Factoryn pääliiketoiminta on ravintolamyyntiä ja vain osa myynnistä tulee tällä hetkellä purkkimyyntistä. Elintarvikepuolella menekki on hyvää, mutta kannattavuutta ja tehokkuutta tulisi parantaa niin, että se tukee laatuajattelua ja paikallisuutta – ne joiden tuotteet liikkuvat, ovat aika lailla ääriarjoilla resurssien suhteen (esim. logistiikan ja yhteisten toimintojen kehittäminen säästäisi aikaa ja vaivaa). Resursseja tulisi saada verkostomaisen toiminnan kehittämiseen kaikilla liiketoiminnan osa-alueilla aina raaka-aineiden hankinnasta yhteisiin toimitiloihin ja esimerkiksi yhteisiin asiakkuuksiin, joille voidaan myydä ja toimittaa yhdessä.

EAKR-hakuun on jätetty Kasvua ja kannattavuutta Lappian arktisesta yritysekosysteemistä -hanke, jossa luodaan edellytyksiä yritysekosysteemin syntymiselle Ammattiopisto Lappian toimipisteiden ympärille. Luonnonvara-alaan liittyen Muonion toimipisteessä on Luontoalan ammattitutkinto (luonnontuotejalostaja, luonnontuoteneuvoja), sekä Torniossa ja Louella elintarvikeala. Hankkeessa edistetään elintarviketalon ja elintarvikealan osaamiskeskuksen rakentamista Louelle.

Johanna Asiala kertoi Keinoja-hankkeen viestintäkanavista: hanke on Lapin ELY:n ja Leader-ryhmien yhteinen viestintähanke, jota hallinnoi Outokaira tuottamhan leader. Kannattaa käydä hankkeen www-sivuilla www.lapinkeino.fi sekä fb- sivuilla.

Veikko Maijala Lapin ammattikorkeakoulusta kertoi uudesta roolistaan: opetustehtävien lisäksi hän toimii agrologikoulutuksen tiimivetäjänä ja luonnonvara-alan opinto-ohjaajana. Meneillään on yhteishaku ajalla 18.3.-1.4.2020. Metsäopetuksen puolella ryhmät (sekä monimuoto- että normaali päiväopetus) ovat täyttyneet hyvin, mutta agrologiopiskelijöiden määrä on laskussa. Tämä näkyy myös koko Suomessa. Opinnot on tehty ns. hybridimallin avulla mahdollisiksi myös

työelämässä oleville. Luonnonvaraklusterilta kaivataan markkinointiapua, jotta osaamistäydennystä tarvitsevat löytävät agrologikoulutuksen ja metsätalousinsinöörikkoulutuksen. Agrologikoulutus on tiivistänyt yhteistyötä Lapin ProAgrian, Lappian (Loue) ja Saamelaisalueen [koulutuskeskuksen kanssa Lapin AMKin luonnonvara-alan \(Tulevaisuuden biotalous\) TKI-toiminta](#) on hyvin vahvaa ja verkostoitunut kattavasti alueen toimijoihin. Koronaepidemian aikana Lapin AMK on siirtynyt etäopetukseen. Poikkeustilan aikana tulee turvata muun muassa alkutuotanto. MTK:n vetämänä pidettiin 18.3.2020 keskustelutilaisuus siitä, miten Suomen maatalouden oppilaitokset voisivat olla osana turvaamassa alkutuotantoa mm. miten ne voisivat olla apuna sellaisessa kriisitilanteessa, jos alkutuotantoa uhkaa työvoimapula koronan takia.

Jarmo Saariniemi kertoi, että kaikki Lappian toimipaikat ovat kiinni koronan takia ja opetus hoituu etäopetuksella. Navetta ja hevostalli toimivat normaalisti. Lappia voitti kilpailun Pelson vankilan alkuperäiskarjien sijoituspaikasta: tilalle on tulossa sekä Lapinlehmiä että alkuperärodun lampaista v. 2022. Pelloilla tullaan viljelemään uusia erikoiskasveja mm. tyrniä, humalaa ja nokkosta sekä mahdollisesti uusia geenipankkikasveja kuten raparperia ja punaherukkaa sekä ryssäpulia. Luke yhteistyö on tiivistynyt. Yhteistyö Lapin ammattikorkeakouluun ilmenee mm. opinnäytetöinä ja agrologiopiskelijat ovat harjoittelussa maatilalla ja konehallin puolella. Myös hanketoiminta on aktiivista, haussa on rahoitusta mm. luomukoulutushankkeeseen ja alkamassa yhteistyöhanke Kemin kaupungin kanssa Vihreä Kemi kaupunkistrategiaan liittyen mm. kaupunkiviljelystä. Kaiken tavoite on rakentaa Louelle osaamiskeskus, jossa yhdistyy tutkimus, koulutus, yritystoiminta ja neuvonta. Myös elintarvikealan kehittämiseksi on uusia suunnitelmia. Louelle muuttanut Leader Peräpohjolan toimisto tukee yrittäjyyttä oppilaitoksessa.

Anna-Riikka Lavia muistutti, että tietoa elintarvikealan yrittäjyydestä löytyy sivustolta www.lapinelintarviketalo.fi. Kanava on kaikkien halukkaiden käytössä elintarvikealan viestintään. Samassa yhteydessä on myös fb-ryhmä.

Alkavalle yrittäjälle löytyy apua Leader-yhdistyksen lisäksi mm. seudullisen yrityspalveluverkoston toimijoilta eli kuntien/kuntayhtymien elinkeinoneuvojilta, ELY:stä, ProAgrialta, BusinesFinland-verkoston toimijoita tai Finveralta. Kokouksessa todettiin silti, että varsinkin pienemmille yrittäjille tai yrittäjyyttä suunnitteleville on edelleen tarvetta neuvontaan.

Jaana Kupiainen TE-toimistosta kertoi, että lomautuksia on tulossa koronatilanteesta johtuen. TE-toimistosta saa tietoa mm. siitä, miten pitää toimia, jos pitää lomauttaa henkilökuntaa tai mitä pitää tehdä, jos joutuu lomautetuksi. Käytössä olevien tammikuun työllisyyskatsauksen mukaan tilanne oli vielä hyvä, mutta korona tulee nostamaan työttömyyttä ja se näkyy jo asiakasvirrassa.

TE-toimiston sivuille on mahdollista pienenkin yrityksen saada näkyvyyttä, keskiviikkoisin TE-toimiston facebook-sivuilla on ns. case-tarina jostain paikallisesta yrityksestä. Tarinaa voi sieltä jakaa eri kanaviin. Jaana kertoi myös tulevasta työllisyyden kuntakokeiluista, joissa osa työnhakijoista siirtyy kuntien asiakkaiksi. Lapista kokeiluun on lähdyssä mukaan neljä kuntaa: Rovaniemi, Tornio, Kemijärvi ja Sodankylä. Kokeilukuntien kaikki asiakkaat eivät siirry kuntien vastuulle, vaan esimerkiksi maahanmuuttajat, alle 30-vuotiaat ja osa pidempään työttömänä olleista. Osa kokeilukuntienkin asiakkaista jää edelleen TE-toimiston asiakkaiksi.

Paula Alho Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksesta kertoi, että ESR- ja EAKR-haut ovat päättyneet ja Lapissa jää rahaa jakoon vielä syksyn hakuun.

Krista Stauffer, Alueellinen elintarvikelogistiikka -hanke: Sähköinen kohtaamisalusta tulossa ennen kesää Alueellinen elintarvikelogistiikka-hankkeessa. LIKIRUOKA –hanke hakee rahoitusta sähköiselle logistiikka-alustalle.

6. Terveiset toimialaklustereiden pj-tapaamisesta 12.3.2020

Puheenjohtaja Anne-Mari Söderstöm ja Tuula Uusipaavalniemi kertoivat tiivistetysti toimialaklustereiden puheenjohtajien ja ennakkointivastaavien tapaamisessa esillä olleet ja sovitut asiat. Tapaamisen asialistalla olivat:

- Raimo Pyyny (Lapin AMK) esitteli Älykkään erikoistumisen klusteritoimintaa (ASR, ASG)
- Mitä veto- ja pitovoima Lapissa tarkoittaa? Mervi Nikander kertoi Lapin veto- ja pitovoimahankkeesta, joka on alku laajemmalle työlle, jossa asukkaita ja työntekijöitä houkutellaan Lappiin sekä edistetään lappilaisten viihtymistä alueella ja lisätään Lapin yritysten elinvoimaa. Hankkeessa työskentelevät Lapin liitossa Henna Illikainen ja Tanja Häyrynen.
- Klusterit osana lappilaista ennakkointijärjestelmää, Hanna-Leena Pesonen
- Katsaukset erinäisten selvitysten ja työpajojen tuotoksiin: Sote alan [pienyrittäjyyden tulevaisuustarkastelu](#), [Lapin teknisten alojen selvitys](#), [selvitys suurhankkeiden vaikutuksista alueelle](#), [jatkuvan oppimisen strategiatyö](#)
- Klustereiden ajankohtaiset kuulumiset ja näkymät

Tapaamisen muistio liitteineen tallennetaan klusterin jäsenten tutustuttavaksi luonnonvara-alan klusterin Teamsiin.

7. Luonnontuotealan näkymiä, toimialapäällikkö Mika Honkanen, TEM Toimialapalvelu

TEM Toimialapalvelun luonnontuotealan toimialapäällikkö Mika Honkanen kertoi itsestään, TEM Toimialapalvelusta sekä luonnontuotealan näkymistä ja alaan vaikuttavista kehitystrendeistä. Mikän esityksen klusterin jäsenet voivat lukea Teamsistä. Mika on mukana myös jatkossa luonnonvaraklusterin toiminnassa asiantuntijana. Esityksessä nousi esille erityisesti trendit luonnontuotealan veturina, Saksan Biofach-messujen terveiset sekä mahdollisuudet hyödyntää Fennoskandian vihreätä vyöhykettä verkostoitumisalustana. Mika kertoi, miten trendit ja maailman muutokset vaikuttavat mahdollisesti pitkällä tähtäimellä toimialaan.

8. Ennakkointityöpaja - luonnonvara-alan klusterin tulevaisuuskausa Lapin luotsiin

Ennen kokousta annettu ohjeistus työpajalle:

Taustalla/tutustuttavaa

- ✓ edellisen kokouksen 18.9.2019 ennakkointiharjoitteen koonnos (löytyy Luonnonvaraklusterin Teams-tiimistä)
- ✓ [Lapin maaseutuohjelma](#)
- ✓ [OPH osaamisen ennakkointifoorumien tulokset](#) - vasemman reunan valikko/ Luonnonvarat, elintarviketuotanto ja ympäristö, mm. osaamiskortit/kasvat ja tärkeimmät osaamiset vuonna 2035 [Luonnonvarat, elintarviketuotanto ja ympäristö Osaamisrakenne 2035-raportti](#)
- ✓ klusteritoimijoiden kuulumiset (kokouksen kohta 5)
- ✓ Mika Honkasan esitys luonnontuotealan näkymistä (kokouksen kohta 7)

Virittäytyä voi myös tutustumalla [Sitran Megatrendeihin 2020](#), vaikkapa [megatrendikorttien avulla](#)

Kysymysteemat tulevaisuuskausalle - etukäteen pohdittavaksi

- ✓ Toimialan seuraavan 5 vuoden aikana keskeisimmin vaikuttavat tekijät/muutostekijät
- ✓ Miten toimiala näyttää kehittyvän seuraavan viiden vuoden aikana?
- ✓ Mitkä ovat toimialan 3 keskeisintä haastetta/pullonkaulaa seuraavan 5 vuoden aikana

- ✓ Mitä keskeisiä muutoksia on tai voi olla näköpiirissä 1-5- vuoden sisällä toimialan koulutus- ja osaamistarpeissa

Sovittiin, että työpaja/näkemyksen keruu toteutetaan luonnonvaraklusterin Teams-alustalla. Tuula tekee sinne työskentelyalustan kysymysteemoittaiselle työskentelylle ja viestittää klusterin jäsenille, kun työskentelyalusta on käytettävissä. Klusterin jäsenet kirjaavat näkemyksensä Teamsiin 13.4. mennessä, jonka jälkeen puheenjohtaja, Tuula ja Anne jatkotyöstävät niistä luotsiin vietävän tulevaisuuskatsausversion klusterin jäsenten kommentoitavaksi.

9. Muut asiat

Krista Stauffer on osallistunut useampiin kokouksiin asiantuntijana, päätettiin nimetä hänet klusterin varsinaiseksi jäseneksi. Myös Johanna Asiala on nykyään klusterin jäsen, vaikka hänen organisaatio on muuttunut.

10. Seuraava kokousaika ja -paikka sekä teema

Seuraava kokous päätettiin pitää Ammattiopisto Lappian Louen toimipisteellä ensi syksyllä 16.9.2020 klo 11 alkaen, teemana Louen maaseutuyrittäjyyden osaamiskeskus koulutus- ja kehittämisympäristönä.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.10